

KUR'ÂN'A YAKLAŞIMDA İSLÂH AKIMI: MODERNİZM (7)

(...dünden devam)

Yalnız şurasını da belirtmek gerekir ki Yenilikçiler, teolojik ve felsefî konulara fazla ilgi göstermemişlerdir. Onlar, insanı düşünceye, kendisini çevreleyen eşyâyı anlamaya, kanıtlarla hareket etmeye ve bilime yönelten âyetler üzerinde çok durmuşlardır (Flügel tarafından yazılan Kur'ân

Mu'cem'inden yararlanarak diyebiliriz ki Selefçiler en çok ibret, akıl, hüküm, fikir, fıkıh kelimeleri üzerinde durmuşlardır. Özetle onlar: İslâm'ın, insan aklına büyük değer verdiğini ve akli çalıştırarak bilimde ilerlemeyi teşvik ettiğini ispata çalışmışlardır (Bkz. Reşîd Rızâ , Tefsîrinin 11. cilt 244'ncü sayfasından itibaren "el-İslâmu dînu'l-Fıtrati's-Selîmeti va'l -'Akli va'l-Fikri va'l-'İlmi va'l-Hikmeti va'l-Burhânî va'l-Huccet i" başlığı altında İslâm'da aklın ve düşüncenin yerini uzun uzun belirtir).

E) İslâm, insanlığın yenilikçi prensibidir (İslâhu Nev'î'l-İnsân, Tefsîr: 11/206). Dîn ve şerîat olarak İslâm, önceki dinlerin ileri bir versiyonudur (Tefsîr: 11/208-288).

Cemâleddîn Afgânî ve Abdu'r-Rahmân el-Kevâkibî'den beri tüm islâhçı yazarlar, yalnız fikhî (hukuksal) görüş ayrılığından kaynaklanan Sünnî mezhebler arasında değil, Sünnîlik, Şî'îlik gibi bazı inanç ayrılığından kaynaklanan İslâm mezhepleri (düşünce ekolleri) arasındaki ayırıcılığı tamamen kaldırmak mümkün olmasa da hoş görülecek bir düzeye indirgeyip İslâh çerçevesi içinde bir uzlaşa sağlamaya çaba harcamışlardır. Ancak böylece sembolik de olsa bir ümmet birliği sağlanabilir. İbn Bâdîs , bu birliği sağlamak için her Müslüman ülkenin temsil edileceği bir İslâm parlamentosu (Cemâ'atu'l-Muslimîn) kurmayı önermiştir (A. Merad , Lé Réformisme musulman , s. 376). Bu öneri, Reşîd Rızâ 'nın önerdiği bir imamın başkanlığında kurulacak bir İslâm parlamentosu önerisinin daha ileri bir şekli olabilir (bkz. R. Rızâ 'nın el-Hilâfe adlı eseri).

Tarihi süreç içinde gelişen Yenilikçilik akımını bölgelere göre incelemek gerekir:

F) OSMANLI DÖNEMİNDE YENİLİKÇİLİK AKIMI

Türk-Osmanlı kullanımında islâh kelimesi, dinde yenileşme anlamına gelir. Bu kelime, 11/17 ve 12/18'nci yüzyıllarda eski rejimi onarma, daha sonra yaklaşık 18'nci yüzyılda saltanat ve halîfelik sisteminden gittikçe uzaklaşan yeniden yapılanma anlamında kullanılmıştır. Medreselerin iyileştirilmesi çabalarını belirten en güzel kelime islâhtır. Osmanlı yönetimindeki Türkler arasında diğer İslâm ülkelerinde olduğu oranda dinde bir yenileşme çaba ve düşüncesi görülmedi.

(devamı yarın..)